

Annie Ernaux
Lánytörténet

A fordítás az alábbi kiadásból készült:

Annie Ernaux: *Mémoire de fille*

Éditions Gallimard, Paris, 2016

*Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes
d'aide à la publication (P.A.P.) de l'Institut français.*

*Ez a mű a Francia Intézet Könyvtámogatási
Programjainak (P.A.P.) keretében jelent meg.*

© Éditions Gallimard, Paris 2016

Hungarian Translation © Lőrinszky Ildikó, 2020

Fordította

Lőrinszky Ildikó

Fénykép nélkül is látom Annie Duchesne-t, ahogy augusztus 14-én kora délután a roueni vonattal megérkezik S.-be. Haja hátul hosszúkás kontyba van összefogva. Rajta van rövidlátó szemüvege, ettől kisebbnek látszik a szeme, de nélküle homályban tapogatózik. Háromnegyedes tengerészkabátot visel – a két éve vásárolt bézs lódent vágták le és festették be –, egyenes szabású, vastag gyapjuszövet szoknyát – ezt is egy másiktól alakították át – és matrózcsíkos pulóvert. Kezében szürke bőrönd – hat éve újonnan vették, amikor apjával Lourdes-ba utaztak, és senki sem használta azóta –, meg vödör alakú kék-féhér műanyag táska, ezt a múlt héten vette az yvetot-i piacon.

Elállt az eső, mely egész úton ott kopogott a fülke ablaküvegén. Süt a nap. Nagyon melege van a háromnegyedes lódenkabátban és a vastag gyapjuszoknyában. Egy magas, erős testalkatú, vidéki középosztálybeli lányt látok magam előtt, aki szorgalmasnak látszik, és tartós, drága anyagokból készült, kézzel varrt ruhákat visel.

Mellette egy alacsonyabb, vállas alakot látok, egy ötvenes éveiben járó, „jó megjelenésű”, kosztümös asszonyt, haja vörösre festve, fejtartása zsarnoki jellemre vall. Látom anyámat, nyugtalanságot, gyanakvást és elégedetlenséget tükröző arckifejezését, az „éberem örökdő anya” jellegzetes arckifejezését.

Tudom, mit érez ez a lány ebben a pillanatban, ismerem a vágyát, nincs más kívánsága, mint hogy anyja elkotródjon, hogy felszálljon a visszafelé induló vonatra. Forr benne a harag és a szégyen, amiért ott látják mellette – anyja a roueni átszállásra hivatkozva nem engedte, hogy egyedül utazzon –, hogy úgy kísérik el a táborba, mint egy kislányt, holott két hét múlva tizennyolc éves lesz, és felvették gyermekfelügyelőnek.

Látom, de nem hallom. Nem maradt utánam semmilyen hangfelvétel 1958-ból, és az emlékezet hangtalan formában rögzíti azt, ami a mi szánkából hangzott el. Lehetetlen megmondani, hogy a beszédemben érezhető volt-e még a normandiaiak vontatott hanglejtése, annak ellenére, hogy én azt hittem, megszabadultam felmenőim tájszólásától.

Mit mondhatnék erről a lányról, közvetlenül azelőtt, hogy a tábor sofőrje leparkol a pályaudvar előtt, ő pedig gyorsan megcsókolja az anyját, nehogy ő is beszálljon az autóba, holott minden jel szerint erre készült, odaszalad a kocsinhoz, otthagya a járdán a meghökkent asszonyt, akinek arcán, amelyről útközben lekopott a smink, mélységes szomorúság tükröződik? A lányt ez egy cseppet sem izgatja, ahogy az sem izgatja majd, amikor megtudja, hogy anyjának egy caeni szállodában kellett aludnia, mert este nem volt roueni csatlakozás, nyilván arra gondol, úgy kell neki, miért nem hagyta egyedül elutazni S.-be.

Mit mondhatnék tehát róla, ami pontosan visszaadná, milyen volt ezen az augusztusi délutánon, Orne

megye változó ege alatt, ebben a több mint ötven éve tovatűnt, súlytalan pillanatban, amikor még semmit nem tudott arról, ami három nappal később örökre mögötte marad?

Mi mindent mondhatnék, ami ugyanakkor nem lehet magyarázat – önmagában semmiképpen – arra, ami történni fog – ami talán nem történt volna meg, ha nem vette volna le a szemüvegét, nem bontotta volna ki a haját a kontyból, engedve, hogy szabadon lobogjon a vállán, bár sejthető volt, hogy ez a mozdulatsor bekövetkezik, mihelyt nem érzi magán az anyai tekintetet?

Ami önkéntelenül eszembe jut: ez a lány csupa vágy és gög. És: szerelmi kalandra vár.

Szívesen megállnék itt, mintha semmi mást nem kellene mondani, mintha mindössze ennyit kellene tudni a folytatáshoz. Regényes illúzió ez, irodalmi hősnőhöz illő definíció. Folytatni kell, meghatározni azt a – társadalmi, családi és szexuális – terepet, ahol az adott pillanatban kiteljesedik a vágya és a gögje, a várakozása, feltárni a gögje és álmai hátterében álló okokat.

Kijelenteni: először fordul elő, hogy nincsenek vele a szülei. Sosem volt távol az otthonától.

Tizenkét éves korában egyszer elbuszozott az apjával Lourdes-ba, és nyaranta rendszeresen Lisieux-ben tölt egy napot, ahol a karmelita kolostorban és a bazilikában végzett reggeli szertartás után a buszsofőr a trouville-i strandra viszi a zarándokokat – ezt

leszámítva gyerekkora óta a szülei szatócsboltból, rőfösüzletből és kávéházból álló kiskereskedése és az apácák által vezetett Saint Michel leánynevelő intézet között telik az élete; bejáró tanulóként naponta kétszer teszi meg mindig ugyanazt az utat. A szünidőt Yvetot-ban tölti, a kertben vagy a szobájában olvasgat.

Egyedüli, dédelgetett gyerekként – mert mielőtt a világra jött volna, szülei hatévesen elvesztették első kislányukat, és ötéves korában ő is majdnem meghalt tetanuszban – a külvilág nem lesz kimondottan tiltott gyümölcs a számára, de (apjában) félelmet és (anyjában) gyanakvást kelt. Csak akkor engedik el ott-honról, ha vele van egy unokanővére vagy egy osztálytársa. Soha nem mehetett el házibuliba. Három hónappal azelőtt táncolt először a farsangi bálon, a place des Belges-en felállított sátorban, és anyja közben a székéről figyelte.

Véget nem érő listát lehetne írni arról, mi mindent nem tudott a társas életről. Nem tud telefonálni, sohasem zuhanyozott vagy fürdött. Csak a saját miliójét ismeri, ezt a paraszti származású, katolikus népréteget. Mai szemmel ügyetlennek és kényszeredettnek, sőt faragatlannak látom, nem nagyon tudja, mikor mit kellene mondania, hogyan kellene viselkednie.

Igazán intenzív életet a könyvekben él, mohón falja őket, amióta csak olvasni tud. Amit a világról tud, azt könyvekből és női magazinokból tanulta.

A szatócsné lányának – ahogy a környéken hívják – otthon, a saját terepén mindenhez joga van. Szabadon benyúlhat a cukorkásüvegekbe és a

kekszesdobozokba, a szünidőben délig az ágyban olvas, soha nem teríti meg az asztalt, és nem tisztítja ki a cipőjét. Úgy él, úgy viselkedik, mint egy királynő.

Egy királynő göggyével. Ezt igazából nem is az táplálja, hogy osztályelső – ez mintegy természetes állapot –, vagy az, hogy az igazgatónő, az Eucharisziáról nevezett Mária nővér „a leánynevelő intézet dicsőségének” nevezte, hanem az, hogy matematikát, latint, angolt tanul, irodalmi elemzéseket ír, csupa olyasmivel foglalkozik, amiről a környezetében élőknek halvány fogalma sincs. Az táplálja a göggyét, hogy ő a munkáscsaládban a mindenki által elismert kivétel, és az ünnepi étkezések alatt arról folyik a szó, „kitől örökölte ezt a dolgot”, a tanuláshoz való „tehetséget”.

A mássága miatt érzett göggy:

lemezjátszóján nem Gloria Lassót és Yvette Horner-t hallgatja, hanem Brassens-t és a Golden Gate Quartetet

A Romlás virágait olvassa a *Nous deux* női magazin helyett

naplót vezet, verseket másol bele, íróktól idéz

kétkedik Isten létezésében, bár soha nem hiányzik a miséről, és vallási ünnepeken áldoz. Nyilván a hitet és hitetlenséget elválasztó bizonytalan, köztes zónában tartózkodik, lassanként szakít a legendával, de ragaszkodik az imához, a mise és a szentségek rituáléihoz.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Dürer Nyomda Kft.-ben, Gyulán, 2020-ban
Felelős vezető Aggod István ügyvezető igazgató

Felelős szerkesztő Orzóy Ágnes
Kézirat-előkészítő Losoncz Kelemen Emese
Korrektor Hradeczky Moni
Műszaki vezető Takács Klári
A borítót Árvai Judit,
a kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 9050
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3904 5